

Plan för tillsynsvägledning enligt miljöbalken för åren 2013-2015

2012-12-20

Förord

Jordbruksverket är sektorsmyndighet för jordbruks-, trädgårds- och landsbygdsfrågor och inom verkets ansvarsområde finns i huvudsak verksamheter som bedrivs på landsbygden. Jordbruksverket ger tillsynsvägledning enligt miljöbalken inom vårt sektorsansvar. Tillsynsvägledningen ska vara till stöd och hjälp för länsstyrelser och kommuner i deras arbete. Verkets tillsynsvägledning ska även skapa förutsättningar för en effektiv och likvärdig miljötillsyn inom landet.

Enligt miljötillsynsförordningen (SFS 2011:13) ska verket ha en treårig plan för den tillsynsvägledning som planeras. Planen ska därefter uppdateras årligen. Avsikten med tillsynsvägledningsplanen är även att redogöra för länsstyrelser och kommuner vilka aktiviteter som Jordbruksverket planerar att genomföra de närmaste åren och på vilket sätt det ska ske.

Utgångspunkt för aktiviteterna i tillsynsvägledningsplanen är gällande lagstiftning och miljömålen. Hänsyn har även tagits till det behov av tillsynsvägledning som länsstyrelser och kommuner uttalat behövs den närmaste tiden.

Under perioden 2013 - 2015 ligger fokus på tillsynsvägledningen inom områdena växtskydd och växtnäring.

Jordbruksverket tackar alla som har lämnat synpunkter under framtagandet av denna plan.

Maria Hill

Helena Olsson

Innehåll

1	Inledning	3
1.1	Avgränsning	3
2	Tillsynsvägledning	3
2.1	Jordbruksverkets ansvar för tillsynsvägledning	4
2.1.1	Djurhållande verksamheter	4
2.1.2	Bekämpningsmedel och övriga kemiska produkter	5
2.1.3	Växtnäring	5
2.1.4	Natur- och kulturvärden i odlingslandskapet	6
2.1.5	Avfall	6
2.1.6	Miljöfarlig verksamhet	6
3	Plan för tillsynsvägledning	7
3.1	Ramar för tillsynsvägledningen	7
3.1.1	Miljömål	7
3.1.2	Ramdirektivet för vatten	8
3.1.3	Ny och förändrad lagstiftning	8
3.2	Stort behov av tillsynsvägledning inom växtskydd	10
3.3	Tillsynskampanj	10
3.4	Stöd och råd	10
3.5	Samordning och samverkan	11
3.6	Uppföljning och utvärdering	12
3.7	Pågående utredningar	12
3.7.1	Utredningen om miljöbestämmelser inom lantbruket	12
3.7.2	Naturvårdsverkets vägledning angående biotopskydd	12
3.7.3	Strategi för hållbar markanvändning	12
4	Uppföljning av tidigare plan för tillsynsvägledning	13
5	Aktiviteter	13

1 Inledning

Jordbruksverket ska som tillsynsvägledande myndighet bidra till att säkerställa att miljöbalkens syfte uppnås - hållbar utveckling. Det finns ett stort behov av tillsynsvägledning både hos länsstyrelserna och hos kommunerna. Kommande och ändrad lagstiftning inom vårt ansvarsområde gör att behovet av tillsynsvägledning förväntas öka.

Jordbruksverkets treåriga plan för tillsynsvägledning är tänkt att vara en hjälp för länsstyrelser och kommuner i deras planering. Planen för tillsynsvägledning redovisar vad verket planerar för aktiviteter de kommande tre åren. Genom årliga revideringar av planen så hålls planen alltid aktuell. En planerad tillsynsvägledning skapar förutsättningarna för en likvärdig och aktiv miljötillsyn i hela landet.

Vägledningsplanen ska förbättra förutsättningarna för en likvärdig tillsyn i landet. Utan central tillsynsvägledning kan det bli regionala skillnader i den regionala tillsynsvägledningen respektive tillsynen, vilket kan skapa en rättsosäker struktur för företagen. Detta är viktigt för lantbrukaren eftersom lika och förutsägbar behandling över hela landet skapar förutsättning för tydligare och enklare företagande på landsbygden.

Jordbruksverket har tagit hänsyn till kommande och ändrad lagstiftning när vi beslutat vilka aktiviteter som ska genomföras under tidsperioden 2013 - 2015. Planen för tillsynsvägledning bygger även på en analys utifrån de behov som länsstyrelser och kommuner framfört.

1.1 Avgränsning

Denna plan gäller för det samlade ansvaret för tillsynsvägledning som Jordbruksverket har enligt miljöbalken. Jordbruksverket utför också egen operativ tillsyn enligt miljöbalken. Jordbruksverket utför bl.a. tillsyn då det gäller utsättning av vissa genetiskt modifierade organismer och retursystem för plastflaskor och metallburkar. Denna tillsynsvägledningsplan exkluderar all operativ tillsyn som utförs av Jordbruksverket. Planen gäller för tidsperioden 2013 - 2015.

2 Tillsynsvägledning

Tillsynsvägledning består av utvärdering, uppföljning och samordning av den operativa tillsynen i landet samt av att ge stöd och råd till länsstyrelserna och kommunerna. Enligt Miljötillsynsförordningen ska Jordbruksverket inom sitt vägledningsområde särskilt ge stöd till länsstyrelsernas tillsynsvägledning till kommunerna. Jordbruksverket kommer även fortsättningsvis att förutsätta att länsstyrelserna bedriver ett regionalt tillsynsvägledningsarbete utifrån hela vägledningsområdet.

Inom Jordbruksverkets vägledningsområde ska verket ge tillsynsvägledning i frågan om tillämpningen av miljöbalken och föreskrifter som verket har meddelat med stöd av

miljöbalken och EU-förordningar. Jordbruksverket ska också aktivt arbeta för samordning och samverkan med övriga myndigheter i frågor om tillsynsvägledning.

Enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) ska Jordbruksverket ge tillsynsvägledning i frågor om

- djurhållande verksamheter och verksamheter inom jordbruks- och trädgårdsområdet utom i frågor som omfattas av Kemikalieinspektionens vägledningsområde enligt 6§
- föreskrifter som Jordbruksverket meddelat med stöd av förordningen (2006:1010) om växtskyddsmedel
- avfall enligt 15 kap miljöbalken när frågorna avser
  - a. retursystem i de fall frågorna regleras i förordningen (2005:220) om retursystem för plastflaskor och metallburkar
  - b. hantering av avfall som i bilaga 4 till avfallsförordningen (2011:927) beskrivs som avfall från forskning, diagnos, behandling eller förebyggande av djursjukdomar där det på grund av smittfara ställs särskilda krav på insamling och bortskaffning (avfallstyp 18 02 02).

2.1 Jordbruksverkets ansvar för tillsynsvägledning

Jordbruksverket är sektorsmyndighet för trädgårds-, jordbruks- och landsbygdsfrågor. Det innebär att verket ska ha kompetens inom ämnesområdena djurhållning, odling, jordbrukets och trädgårdsnäringsens miljöpåverkan, livsmedel samt landsbygd. Rollen som sektorsmyndighet innebär ett ansvar för att ha en levande dialog med aktörer i vår omvärld för att sköta uppdraget väl.

Den nya miljötillsynsförordningen gav Jordbruksverket ett utökat ansvar för tillsynsvägledning för kemiska bekämpningsmedel och för övriga kemiska produkter som används i vår sektor. Det utökade ansvaret och det omfattande sektorsansvaret gör att Jordbruksverket har ett behov av att definiera vad som ska innefattas av vårt sektorsansvar. Verket har påbörjat kartläggningen av vad som ska innefattas inom vårt ansvarsområde och kommer att fortsätta detta arbete under 2014.

Jordbruksverket har konstaterat att det finns områden som ligger inom vårt sektorsansvar och där andra myndigheter har ansvar för tillsynsvägledning. Det gäller bl.a. markavvattnings- och artskydd då det gäller arter i jordbrukslandskapet. Det finns också ett antal områden där flera myndigheter delar ansvaret för tillsynsvägledningen med Jordbruksverket. Det gäller bl.a. växtskyddsmedel.

Jordbruksverket ser positivt på ett ökat samarbete med berörda myndigheter inom ämnesområden som är centrala för vårt sektorsansvar. Ett väl utvecklat samarbete gynnar både miljön samt trädgårds- och jordbrukssektorn.

2.1.1 Djurhållande verksamheter

I miljötillsynsförordningen (2011:13) är djurhållande verksamhet preciserad som en egen verksamhet och skild från verksamheter inom jordbruks- och trädgårdsområdet.

Det betyder att Jordbruksverkets har ett vidare ansvar för tillsynsvägledning än djurhållning på lantbruksföretag.

Djurhållande verksamheter är ett väldigt omfattande begrepp som i princip kan innefatta all typ av djurhållning. Jordbruksverket har därför påbörjat en kartläggning för att avgöra vilka djurhållande verksamheter som bör omfattas av vårt vägledningsansvar. Verket kommer att fortsätta detta arbete under 2014.

Resultatet från kartläggningen är att verkets ansvar för tillsynsvägledning enligt miljöbalken bör innefatta all djurhållande verksamhet som bedrivs på landsbygden med undantag för vattenbruk. (Enligt miljötillsynsförordningen är Havs- och vattenmyndigheten ansvarig myndighet för tillsynsvägledning till vattenbruk). Jordbruksverket är sektorsmyndighet för trädgårds-, jordbruks- och landsbygdsfrågor och därmed är det också naturligt att vi tar ansvar för tillsynsvägledning för den djurhållning som bedrivs där.

Enligt Jordbruksverkets granskning bör även ridskoleverksamhet, trav- och galoppänläggningar som kan vara belägna på landsbygden eller tätortsnära ingå inom vårt vägledningsområde eftersom miljöproblem från dessa verksamheter stämmer väl överens med problemområden för annan djurhållning på landsbygden.

2.1.2 Bekämpningsmedel och övriga kemiska produkter

Miljötillsynsförordningen har gett Jordbruksverket ett utökat ansvar för vägledning då det gäller hanteringen av kemiska bekämpningsmedel och kemiska produkter inom sektorerna jordbruk och trädgård. Det stämmer väl in med vårt uppdrag som sektorsmyndighet.

Jordbruksverket ska vägleda när gäller spridning av bekämpningsmedel på jordbruksmark, plantskolor och i växthus. Påfyllning, lagring av bekämpningsmedel och rengöring av sprututrustning ingår också i vårt ansvarsområde. Verket ger också vägledning om lämplig sprututrustning för applicering av bekämpningsmedel. Jordbruksverket kommer även att ge vägledning om integrerat växtskydd inom jord- och trädgårdsodling.

Jordbruksverket ska vägleda vad gäller hantering och förvaring av rengörings- och desinfektionsmedel som används i djurstallar och växthus. Hantering och lagring av kemiska medel som används för att bekämpa ohyra såsom råttor och flugor ingår också i vårt tillsynsvägledningsansvar.

2.1.3 Växtnäring

I Jordbruksverket uppdrag ingår att verka för ett minskat läckage av växtnäring från jordbruks- och trädgårdsnäringen. Det gäller både de växtnäringsförluster som sker via det diffusa näringsläckaget från åkermarken och de näringsförluster som sker via punktkällor. Jordbruksverket arbetar även för att den ammoniakavgång som uppkommer i anslutning till djurhållning ska minska.

Jordbruksverket ger vägledning för all hantering och spridning av stallgödsel på landsbygden. Inom verkets ansvarsområde ingår även spridning och lagring av organiska gödselmedel såsom t.ex. rötrest och slam. Jordbruksverkets sektorsansvar

innefattar även den kompostering av stallgödsel och växtrester som utförs på lantbruks- och trädgårdsföretag.

Jordbruksverket vägleder också då det gäller spridning och hantering av mineralgödselmedel inom vår sektor.

2.1.4 Natur- och kulturvärden i odlingslandskapet

Jordbruksverket är ansvarig myndighet för att följa upp och skapa förutsättningar för att nå upp till miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* och dess preciseringar om natur- och kulturvärden i odlingslandskapet. Det innebär bl.a. ansvar för att säkerställa att det finns tillräckligt med livsmiljöer för att upprätthålla stabila populationer av växt- och djurarter som är anpassade till ett öppet och varierat odlingslandskap.

Jordbruksverket har ansvar för tillsynsvägledning då det gäller natur- och kulturvärden i odlingslandskapet. Det innebär bl.a. att verket ger tillsynsvägledning om vad som gäller vid borttagande av brukningshinder såsom brukningsvägar, vägrenar och stentippar i odlingslandskapet och hur röjningssten, sprängsten och massor från dikesrensningar m.m. kan placeras för att förhindra att ängs- och betesmarkernas natur- och kulturvärden skadas. Inom ramen för vårt sektorsansvar tillsynsvägleder verket också om bl.a. skötsel av trädor och hävdträd.

Jordbruksverket tillsynsvägleder vid uppodling av skogsmark och övrig mark. Uppodlingen görs för att kunna producera foder, livsmedel eller andra råvaror på den aktuella arealen. Jordbruksverket har även ansvar för tillsynsvägledning när jordbruksmark tas ur produktion för t.ex. plantering av skog.

2.1.5 Avfall

Jordbruksverket har ansvar för tillsynsvägledning för frågor som rör hantering av avfall som i bilaga 4 till avfallsförordningen (2011:927) beskrivs som avfall från forskning, diagnos, behandling eller förebyggande av djursjukdomar där det på grund av smittfara ställs särskilda krav på insamling och bortskaffning (avfallstyp 18 02 02).

Jordbruksverket har ett ansvar för att vägleda då det gäller hanteringen av animaliska biprodukter.

Jordbruksverket ansvarar också för vägledning när det gäller hantering av förpackningsemballage som t.ex. utsädes- och mineralgödselsäckar som uppkommer inom vår sektor.

Enligt miljö tillsynsförordningen har Jordbruksverket ansvar för att tillsynsvägleda i avfallsfrågor som omfattar retursystem för plastflaskor och metallburkar och som regleras av förordningen 2005:220.

2.1.6 Miljöfarlig verksamhet

Det finns ett antal verksamheter som bedrivs på landsbygen och som enligt miljöbalken är klassade som miljöfarliga verksamheter och som ingår i verkets ansvar för tillsynsvägledning. Vilka verksamheter som är aktuella kan utläsas i bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (SFS 1998:899). Aktuella

verksamheter är t.ex. anmälningspliktig och tillståndspliktig djuranläggning och anmälningspliktig anläggning för tvättning eller rensning av rotfrukter eller grönsaker och där verksamheten medför utsläpp till vatten.

Jordbruksverkets utför enbart generell vägledning för aktuella miljöfarliga verksamheter och ger aldrig tillsynsvägledning i enskilda ärenden.

3 Plan för tillsynsvägledning

Planen för tillsynsvägledning är treårig och visar på den inriktning som Jordbruksverket kommer att ha på vägledningen under perioden. Årliga uppdateringarna skapar förutsättningar för en planerad och väl definierad tillsynsvägledning. Vägledningen är utformad så att förutsättningar för en likvärdig tillsyn stärks.

Det är viktigt att planen för tillsynsvägledning är tillgänglig för länsstyrelser och kommuner och den kommer därför finnas tillgänglig på Jordbruksverkets webb.

3.1 Ramar för tillsynsvägledningen

Vägledande och vissa fall styrande för Jordbruksverkets plan för tillsynsvägledning är miljömålen, EU-direktiv samt annan lagstiftning.

3.1.1 Miljömål

Miljömålen ger vägledning vid tillämpningen av miljöbalken och ska ha en påverkan på hur tillsynsvägledning och tillsyn bedrivs. Riksdagen antog den 22 juni 2010 regeringens proposition 2009/10:155, Svenska Miljömål, ett effektivare miljöarbete. Miljömålen är numera uppdelade i tre nivåer ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och etappmål.

Generationsmålet anger den omställning som behövs för att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta utan att orsaka miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Preciseringarna av miljö kvalitetsmålen får ökad betydelse och ska användas som bedömningsgrunder vid uppföljning av miljö kvalitetsmålen.

Nya etappmål håller på att tas fram av en parlamentarisk beredning. Miljömålsrådet har upphört och ansvaret för att samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet och generationsmålet ligger nu på Naturvårdsverket i samverkan med andra myndigheter. Jordbruksverket är ansvarig för uppföljning, utvärdering och rapportering av miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap*.

Många av de 16 miljö kvalitetsmålen berörs av Jordbruksverkets ansvar för tillsynsvägledning. Det är miljö kvalitetsmålen *Ingen övergödning*, *Giftfri miljö*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Grundvatten av god kvalitet*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *God bebyggd miljö*, *Ett rikt växt- och djurliv*, *Bara naturlig försurning* och *Begränsad klimatpåverkan*.

3.1.2 Ramdirektivet för vatten

Vattendirektivet innebär att vattenarbetet på ett systematiskt sätt samordnas i vattenområden för att vatten ska kunna uppnå god status. Vattendragens status, det vill säga miljötillståndet, bedöms och graderas av Vattenmyndigheterna. Ekologisk ytvattenstatus graderas i en femgradig skala. De fem statusklasserna är: hög, god, måttlig, otillfredsställande och dålig status.

Vattenmyndigheterna har fastställt åtgärdsprogram för hur arbetet ska bedrivas för att Sveriges vattendrag ska uppnå god status. Av åtgärdsprogrammen framgår att Jordbruksverket i samråd med Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen ska prioritera insatser för att minska riskerna med och användningen av växtskyddsmedel i områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status eller god kemisk status. Jordbruksverket ska i samråd med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ta fram underlag för och utveckla föreskrifter och andra styrmedel med syfte att minska jordbrukets inverkan på vattenkvalitén, särskilt i områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status eller god kemisk status. Jordbruksverket har påbörjat detta arbete och bland annat tagit fram ett underlag för fortsatt arbete med att utveckla föreskrifter och andra styrmedel.

Jordbruksverket ska också prioritera miljörådgivning i ett avrinningsperspektiv till jordbruksföretag inom områden med vattenförekomster som inte uppnår eller riskerar att inte uppnå god ekologisk status eller god kemisk status.

3.1.3 Ny och förändrad lagstiftning

Lagstiftningen inom miljöområdet ändras kontinuerligt. De senaste åren har flera nya EU-förordningar och direktiv tillkommit som har betydelse för inriktningen på verkets tillsynsvägledning. Nedan följer en kort beskrivning av befintlig, kommande och ändrad lagstiftning som har eller kan komma att påverka Jordbruksverkets insatser inom tillsynsvägledningen den närmaste tiden.

3.1.3.1 Förordningen om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden (1107/2009)

Förordningen trädde i kraft 14 december 2009 och ska tillämpas fullt ut den 14 juni 2011. Förordningen innehåller bestämmelser om produktgodkännande av växtskyddsmedel och om utsläppande på marknaden samt användning och kontroll av dessa inom EU. Syftet är att säkerställa en hög skyddsnivå både för människors och djurs hälsa och för miljön samt att förbättra den inre marknads funktionssätt genom att harmonisera reglerna för utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel.

För att säkerställa en hög skyddsnivå för människors- och djurshälsa och miljön bör växtskyddsmedel användas korrekt enligt produktgodkännandet med beaktande av principerna för integrerat växtskydd och i största möjliga utsträckning med företräde för icke kemiska och naturliga alternativ.

3.1.3.2 Direktivet för hållbar användning av bekämpningsmedel (2009/128/EG)

Direktivet om att upprätta en ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel beslutades 21 oktober 2009 och trädde i kraft den 24 november. Direktivet skulle ha varit infört i svensk lagstiftning senast den 24 november 2011. Direktivet tillämpas tills vidare endast på växtskyddsmedel.

Integrerat växtskydd, dvs. ett växtskydd med en låg insats av bekämpningsmedel och där de yrkesmässiga användarna så långt som möjligt ger företräde till icke kemiska metoder, ska vara genomfört till den 1 januari 2014. Medlemsländerna ska i nationella handlingsplaner beskriva hur de säkerställer att integrerat växtskydd kommer att genomföras. Jordbruksverket har lämnat ett förslag till nationell handlingsplan.

I dagsläget har ingen ny svensk förordning om växtskyddsmedel beslutats. När förordningen har beslutats kommer Naturvårdsverket och Jordbruksverket att utfärda nya föreskrifter. Naturvårdsverket utfärdar nya föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel och Jordbruksverket kommer troligen att utfärda tre nya föreskrifter som kommer att reglera obligatorisk funktionstest av sprutor, integrerat växtskydd och nya krav på behörighetsutbildningen för sprutförare.

3.1.3.3 Industriemissionsdirektivet (IED-direktivet)

Direktivet är en sammanslagning av sju direktiv inklusive IPPC-direktivet. Det nya direktivet, 2010/75/EU, industriemissionsdirektivet (IED) trädde i kraft den 6 januari 2011. Det ska vara infört i Sveriges lagstiftning senast den 7 januari 2013 och då börja tillämpas för nya anläggningar. Ett år senare ska det användas på befintliga anläggningar. IED innebär skärpningar bland annat för tillämpningen av bästa tillgängliga teknik (BAT). En viktig förändring är att bästa möjliga teknik (BAT) får en mer central roll och ska ligga till grund för fastställande av villkor i tillståndsbeslut enligt miljöbalken.

Jordbruksverket kommer att vara en viktig aktör då det gäller införlivandet av nya BAT-slutsatser för jordbruksföretag med stor djurhållning. Detta gäller för företag som bedriver svin- och fjäderfäproduktion.

3.1.3.4 Nitratdirektivet (91/676/EG)

Vart fjärde år ska Sverige granska de områden som utpekats som känsliga för nitratpåverkan från jordbruket enligt Rådets direktiv om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket. 2010 gjordes en sådan översyn och resultatet från översynen visar att de nitratkänsliga områdena behöver komma att ändras. Jordbruksverkets föreskrift för miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring kommer att uppdateras under 2012 avseende vilka områden som ingår i de känsliga områdena, samt vilka bestämmelser som kommer att gälla för tillkommande områden.

3.2 Stort behov av tillsynsvägledning inom växtskydd

Jordbruksverket har valt att göra en genomgång av behovet av tillsynsvägledning då det gäller hantering av bekämpningsmedel och kemiska produkter inom vår sektor, eftersom verket har fått ett utökat ansvar för tillsynsvägledning inom detta ämnesområde. Ett mindre antal nyckelpersoner från länsstyrelser och kommuner har diskuterat hur tillsynsvägledningen och tillsynen då det gäller kemiska produkter och bekämpningsmedel fungerar i praktiken. Kunskapsgrupperna har även haft möjlighet att framföra de behov av tillsynsvägledning som de upplever finns inom ämnesområdet. Det finns ett stort behov av både skriftlig och muntlig vägledning inom kemikalieområdet. Önskemål finns också om att vägledningarna bör vara mer inriktade mot inspektörernas arbete.

Jordbruksverket har fortlöpande kartlagt önskemål om vägledning som framförts vid träffar med länsstyrelser och kommuner. Informationen har använts som en del av underlaget till den nya planen för tillsynsvägledning.

3.3 Tillsynskampanj

2010 fick Jordbruksverket ett regeringsuppdrag som handlar om särskilda insatser för att få en effektiv miljötillsyn. Jordbruksverket skulle analysera och genomföra särskilda insatser för att både stärka och effektivisera tillsynen och jordbruksföretagarens egenkontroll i syfte att minska växtnäringens förluster.

Som en del av uppdraget har Jordbruksverket under 2012 bedrivit sin första tillsynskampanj (Effektiv Näring). Jordbruksverket har använt en interaktiv webbplattform (NING) för informationsutbyte mellan kommunerna som deltagit i Jordbruksverkets tillsynskampanj. Jordbruksverket har utvärderat erfarenheterna av webbplattformen. Utvärderingen visade att webbforumet var en bra kanal för vägledning.

Webbforumet kommer därför att användas för andra tillsynsvägledande aktiviteter som Jordbruksverket planerar för i framtiden. Erfarenheterna från kampanjen och det som kommit fram vid utvärderingen som rör frågor om miljötillsyn kommer också att bidra till en utveckling av tillsynsvägledningen.

3.4 Stöd och råd

Jordbruksverket anser att vägledningsinsatser som bistår tillsynsmyndigheterna vad gäller tolkning och användning av ny och ändrad lagstiftning är viktig. Jordbruksverket ger stöd och råd till kommuner och länsstyrelser genom skriftlig och muntlig tillsynsvägledning. För att öka tillgängligheten för Jordbruksverkets skriftliga tillsynsvägledningar så arbetar verket för att publicera dessa på Jordbruksverkets webbplats. Jordbruksverkets webbplats är en mycket viktig del av Jordbruksverkets tillsynsvägledning. En översyn och uppdatering av Jordbruksverkets webbplats, då det gäller tillsynsvägledning enligt miljöbalken, kommer att äga rum under 2013.

En väg till likvärdig tillsyn är att tillsynsmyndigheter kan kommunicera och sprida kännedom om frågor och byta erfarenheter i nätverk. Jordbruksverket har för avsikt att

fortsätta att använda ett webbforum för informationsutbyte med kommuner och länsstyrelser. Under perioden har Jordbruksverket som intention att successivt utveckla ett webbforum för de ämnesområden där Jordbruksverket har ett ansvar för tillsynsvägledningen. Växtnäring och växtskydd är de ämnesområden som i första hand kommer att prioriteras.

Jordbruksverket ger företräde åt aktiviteter som syftar till att minska riskerna med användning av växtskyddsmedel. Ny lagstiftning då det gäller hållbar användning av växtskyddsmedel och utsläppande av bekämpningsmedel på marknaden har tillkommit och jordbruksverket planerar att på olika sätt sprida kunskap om den nya lagstiftningen.

Jordbruksverket har noterat att det finns ett behov av tillsynsvägledning då det gäller hästar. Jordbruksverket har för avsikt att under perioden göra en särskild informationsinsats då det gäller hästar och miljö.

Jordbruksverket planerar att ge ökad tillsynsvägledning till kommunerna när det gäller tillsyn av retursystem för plastflaskor och metallburkar.

Jordbruksverkets experter inom växtnäring och bekämpningsmedel kan bistå med stöd i olika regionala projekt såsom t.ex. Miljösamverkan. Jordbruksverket utför vid varje förfrågan en bedömning av i vilken omfattning verket kan delta beroende på de resurser som finns att tillgå. Jordbruksverket kan även till viss del komma att delta vid olika regionala träffar.

3.5 Samordning och samverkan

Samordning och samverkan mellan myndigheter ingår som en del i Jordbruksverkets tillsynsvägledning. Jordbruksverket strävar efter att ha ett bra samarbete med berörda myndigheter. Samverkan gör tillsynsvägledningen effektivare då man kan nyttja den specifika expertkompetens som finns på olika myndigheter bättre. Samordning av myndigheternas planerade aktiviteter för tillsynsvägledning även tidsmässigt är viktigt då målgruppen kan vara densamma.

Jordbruksverket samverkar med övriga tillsynsmyndigheter genom deltagande i Tillsyns- och föreskriftsrådet samt arbetsgrupper och projekt inom ramen som rör rådets arbete.

Jordbruksverket ingår sedan 2012 i styrgruppen för Miljösamverkan Sverige vars verksamhet är inriktad på att driva olika projekt som rör aktuella tillsynsfrågor. Miljösamverkan Sverige drivs i samverkan mellan Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Socialstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna. Jordbruksverket kommer att delta i projekt som arbetar med frågeställningar som är viktiga för Jordbruksverkets sektorsansvar.

Under 2013 kommer Jordbruksverket att ingå i ett samarbetsprojekt som handlar om användning av kemiska bekämpningsmedel i vattenskyddsområden. Projektet drivs av Havs- och vattenmyndigheten.

3.6 Uppföljning och utvärdering

Jordbruksverket ser ett behov av uppföljning och utvärdering av tillsynsvägledningen och den operativa tillsynen inom vårt vägledningsområde. Uppföljning och utvärdering behövs för att studera hur lagstiftningen fungerar och hur tillsynsmyndigheterna arbetar i förhållande till de målsättningar som finns. Detta ska bidra till att tillsynsvägledningen förbättras så att den operativa tillsynen främjas och verksamheternas miljöpåverkan utvecklas i rätt riktning.

Jordbruksverket har för avsikt att göra uppföljningar av utförda aktiviteter i handlingsplanen. Jordbruksverket kommer att genomföra utvärderingar i samband med kurser, informationsmöten och andra sammankomster. Deltagare i nationella tillsynsprojekt kommer att ges möjlighet att lämna utvärderingar. Jordbruksverket avser också att följa upp länsstyrelsernas tillsynsvägledning.

3.7 Pågående utredningar

Nedan följer statliga utredningar som kan komma att påverka Jordbruksverkets tillsynsvägledning framöver.

3.7.1 Utredningen om miljöbestämmelser inom lantbruket

Det pågår en utredning som ska ta reda på om det finns eventuella överlappningar eller luckor i gällande lagstiftning som rör lantbruksföretag. Utredningen ska lämna förslag på möjliga förändringar av befintlig lagstiftning. Utredningen ska redovisa sitt arbete under 2013. Resultatet kan komma att påverka Jordbruksverkets tillsynsvägledning.

3.7.2 Naturvårdsverkets vägledning angående biotopskydd

Naturvårdsverket har tagit fram förslag till en ny vägledning för biotopskydd. Jordbruksverket har ingått i en referensgrupp. Vägledningen inkluderar det generella skyddet för våtmarker, stenmurar och andra småbiotoper som finns i odlingslandskapet. Förslaget till ny vägledning var ute på remiss under våren 2012. Vägledningen kan komma att påverka hur Jordbruksverket ska bedriva tillsynsvägledning framöver.

Regeringen gav i december 2012 Jordbruksverket i uppdrag att kartlägga och beskriva problem med hur biotopskyddet används. Efter att ha samrått med Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet ska Jordbruksverket se över hur vi kan bedriva jordbruk och samtidigt bevara den biologiska mångfalden.

I uppdraget ingår också att Jordbruksverket ska identifiera behovet av eventuella ändringar i regelverket, samt föreslå ändringar i användningen av regelverket för att förbättra möjligheterna till att bedriva ett varaktigt jordbruk, till exempel genom utökade möjligheter till dispens från biotopskydd. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2013.

3.7.3 Strategi för hållbar markanvändning

Miljömålsberedningen har fått i uppdrag att ta fram en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning - med syfte att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

Uppdraget, som ska slutredovisas den 15 juni 2014, kan komma att mynna ut i förslag på regeländringar inom Jordbruksverkets sektorsområde och kan därmed påverka verkets arbete med tillsynsvägledning.

4 Uppföljning av tidigare plan för tillsynsvägledning

I Jordbruksverkets plan för tillsynsvägledning för 2009 - 2012 finns de aktiviteter som planerades för perioden listade. Flertalet av aktiviteterna har genomförts eller pågår. Här nedan följer exempel på en del av aktiviteterna som har genomförts.

- Tillsynsprojektet gödsling efter grödans behov har fått en lite annan inriktning i jämförelse med ursprungsplanen, delvis för att föreskrifterna ändrats under perioden. Jordbruksverket har utvecklat ett vägledningsmaterial som kan användas vid miljötillsyn för att kunna fastställa om kvävegödsling har skett enligt grödans behov eller inte.
- Uppdatering av vägledningmaterialet ”Gödsel och miljö” har gjorts i samband med att nya föreskrifter beslutats.
- Projektet tillsyn över hästverksamheter har resulterat i en riskvärderingsmall för näringsläckage vid hästhållning (2011).

5 Aktiviteter

Ny lagstiftning tillkommer och vår omvärld förändras ständigt och det skapar nya förutsättningar för verkets tillsynsvägledning. Inriktningen på tillsynsvägledningen ligger ändå fast vilket innebär att det är främst aktiviteter som strävar efter att uppfylla miljö kvalitetsmålen *Giftfri miljö*, *Ingen Övergödning* och *Ett rikt odlingslandskap* som ska prioriteras.

Aktiviter 2013

- Informationsprojekt om hantering av hästgödsel.
- Uppdatera Jordbruksverket webbplats om tillsyn.
- Vägleda via interaktivt webbforum.
- Uppdatera handböcker, Gödsel och Miljö (vid behov).
- Nyhetsbrev Växtskydd, Växtnäring.

- Handläggartreffar om tillsynsvägledning enligt miljöbalken (minst en gång per år).
- Informationsträffar med kommuner ang. tillsyn av retursystem för plastflaskor och metallburkar.
- Informationsträffar om ny lagstiftning inom kemikalieområdet.

Aktiviter 2014

Under 2014 kommer Jordbruksverket att ge ökad tillsynsvägledning inom växtskydd med följande särskilda insatser:

- Praktisk kurs om kemikalietillsyn för inspektörer på kommunerna.
- Praktisk kurs om kemikalietillsyn i växthus för inspektörer på kommunerna.
- Informationsträffar om ny lagstiftning inom kemikalieområdet.

